

N:o 17.

Ank. till Riksd. kansli den 25 februari 1902, kl. 8 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af
18 kap. 16 § strafflagen.*

Till handläggning af lagutskottet har från Andra Kammaren hänvisats en af herrar *J. Nydal* och *E. G. Åkerlind* inom nämnda kammare väckt motion, n:o 87, af följande lydelse:

»Allt kraftigare och beständare kräfver det allmänna rättsmedvetandet skärpta straffbestämmelser i fråga om djurplågeribrott.

På intet område torde det emellertid vara svårare att åstadkomma en fullt effektiv och på samma gång rättvis lagstiftning. En handling, som i ett gifvet fall och utöfvad under då för handen varande förhållanden måste betraktas såsom straffvärdt djurplågeri, kan i ett annat fall och under andra förhållanden vara berättigad, ja, till och med en pligt.

Hvarje specialiserande i lagen om djurplågeribrott är därför farligt. Och dess bättre har den lagstiftande magten i Sverige en sådan erfarenhet af de lagskipande myndigheterna, att den utan tvekan kan åt de senares afgörande öfverlemna, när i de speciella fallen straffvärdt djurplågeri föreligger eller icke. Det lider intet tvifvel, att med den samvetsgrannhet, som utmärker den svenska domarekåren, och med den varsamhet, med hvilken vår allmänna åklagaremagt utöfvas, skulle såväl de

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 7 Saml. 14 Häft. (N:o 17.)

speciella djurskyddsvännerna som öfriga samhällsmedlemmar kunna känna sig tillfredsställda med en lagstiftning, som inrymde åt domstolarne makten att inom väsentligt vidgade gränser karakterisera brott och belägga straff.

Vår nu gällande djurplågerilagstiftning, som återfinnes i 18 kap. 16 § strafflagen, lyder sålunda: 'Visar någon i behandling af egna eller andras kreatur uppenbar grymhet, straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.'

Det är icke bland djurvännerna i vårt land mer än en mening derom, att denna paragraf är synnerligen otillfredsställande. Vid upprepade tillfällen ha dess restriktioner lagt hinder för domstolarne att såsom djurplågeri bestraffa förseelser, hvilka varit synnerligen upprörande.

Jag behöfver endast erinra om det på sin tid så mycket omtalade Wulfiska cirkus-djurplågeriet, som undgick straff — emedan det icke kunnat visas vara 'uppenbar grymhet'.

Och här i Andra Kammaren berättade år 1888 herr Wretling följande, högst betecknande episod: 'En schåare (i Göteborg) hade tagit sig för att öfvergjuta en råtta med petroleum och sedan tända eld på densamma, hvarefter råttan fick springa omkring, och han fröjdade sig åt hennes plågor. Han blef anklagad för djurplågeri, hvilket ju var fullt berättigadt. Men han skrattade inför polisdomaren, emedan han visste, att han ej kunde dömas för djurplågeri, på den grund att djuret ej var husdjur. Polisdomaren kom då på den fyndiga idén att döma honom till straff — för ovarsamt handhafvande af elden'.

En rå människa, som tillfredsställer sina lägsta drifter, sitt usla begär att plåga en lefvande, kännande varelse, undgår, om denna varelse icke är ett husdjur, helt och hållet straff därför. Och likväl visar hon en likaså brottslig vilja, likaså farliga tendenser som den, hvilken på enahanda sätt behandlar ett husdjur.

Man må icke invända, att genom utsträckning af strafflagens bestämmelser jemväl till andra djur än husdjur omöjliggör man mångt behandlingssätt af de vilda djuren, som icke kan anses fördömligt, exempelvis jagt och fiske.

Detta blir ingalunda händelsen. Lika visst som jagtens och fiskets näringsfång kunna utföras på ett sätt, som icke öfverensstämmer med humanitetens lagar, lika visst kunna de idkas så, att de skäligen icke böra karakteriseras såsom straffvärda.

Men att i detta fall i lagstiftningen uppdraga gränsen mellan straffvärdt och icke straffvärdt är alldeles omöjligt. Derfor bör lagen så affattas, att domaren, som får för sig framlagda de närmare omständigheterna, kan skilja den straffvärde från den, hvilken handlat sedligt och oklanderligt.

Och jag upprepar än en gång: den *lagstiftande* makten i vårt land har sådan erfarenhet af de *lagskipande* myndigheterna, att den icke skäligen har anledning att hysa tvekan att i dessa myndigheters händer lägga afgörandet, när i de speciella fallen straff bör åläggas eller icke.

Slutligen vill jag påpeka ett ytterligare stöd för min uppfattning, att straff för djurplågeri äfven bör åläggas dem, hvilka utöfva sådant mot djur, som icke äro husdjur.

Genom ett cirkulär af den 4 november 1892 till domkapitlen, directionerna öfver Stockholms stads undervisningsverk och Nya elementarskolan samt öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor har Kongl. Maj:t fäst skolföreståndares och lärares, särskildt lärarnes i kristendoms-kunskap och naturkunnighet, uppmärksamhet på angelägenheten deraf, att ungdomen erhåller en rätt insigt i människans förhållande till djurverlden samt i de skyldigheter, som människan i följd deraf har emot *såväl* de vilda *som* de tama djuren, i syfte att derigenom ungdomens medkänsla för djuren må väckas samt all onödig grymhet mot dem undanröddas.

Härmed har Kongl. Maj:t tydligt uttalat sig anse, att människan har pligter såväl mot de vilda som mot de tama djuren.

Att under sådana förhållanden stadga straff för pligtöfverträdelser är endast en enkel konsekvens af hvad som redan af Kongl. Maj:t uttalats som en oemotsäglich princip.

På grund af hvad jag sålunda anför, får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen måtte besluta, att 18 kap. 16 § strafflagen skall erhålla följande förändrade lydelse:

Misshandel af djur straffas med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse dömas.»

I motionens syfte hafva herrar C. J. Öberg, S. H. Kvarnzelius, Johan Ericsson, J. Persson, C. J. Hammarström, E. Norman, J. E. Nordin i Sättna, Halvar Eriksson, P. Olsson och J. Nordin i Hammerdal instämt.

18 kap. 16 § strafflagen lyder för närvarande sålunda:

»Visar någon i behandling af egna eller andras kreatur uppenbar grymhet; straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.»

Denna lydelse härleder sig från lagen den 29 juni 1900, genom hvilken sista punkten i paragrafen tillades. Dessförinnan hade berörda lagrum undergått förändring genom lagen den 20 juni 1890, som upphäfde den enligt detsammans ursprungliga lydelse stadgade begränsningen af bötesbeloppet till högst 100 riksdaler.

De förändringar, som efter strafflagens tillkomst vidtagits i förevarande paragraf, hafva alltså endast afsett straffmättet för den deri omnämnda förseelse. Rörande sjelfva brottsbegreppet qvarstå deremot fortfarande samma bestämmelser, som från början varit gällande.

Förslag till skärpta stadganden jemväl härutinnan hafva emellertid flere gånger och senast år 1899 varit föremål för bedömande af Riksdagen utan att dock till någon dess åtgärd föranleda. De önskningsmål, hvilka dervid framstälts af dem, som förordat lagändring i ofvannämnda syfte, hafva i hufvudsak varit de samma, som genom förevarande motion å nyo blifvit för Riksdagen framlagda, nemligen dels att straffskyddet måtte utsträckas till att gälla ej blott, såsom nu är fallet, egna eller andras kreatur, utan djur i allmänhet, dels ock att såsom straffbart djurplågeri skulle blifva att anse äfven sådan misshandel, hvilken icke kunde betecknas såsom uppenbar grymhet.

Lagutskottet, som vid afgifvande af yttranden öfver dessa förslag under de senare åren städse ansett sig förhindradt att till desamma tillstyrka bifall, intager jemväl nu i frågan en liknande ståndpunkt. Med allt behjertande af det vackra syftemålet att så mycket som möjligt skydda djuren mot obehöfligt lidande kan nemligen utskottet icke finna annat, än att de nuvarande bestämmelserna i ämnet, så som desamma vid domstolarne tillämpas, fortfarande utgöra ett riktigt och lämpligt uttryck för hvad enligt gällande uppfattning bör som straffbart djurplågeri anses. Betraktelsesättet rörande det grannliga spörsmålet, under hvilka förutsättningar man må kunna tillfoga djuren lidande, utan att sådant skall böra betecknas såsom en osedlig och fördömlig handling, har under tidernas lopp mycket utvecklats i riktningen af ett allt mildare beteende mot djuren, men en så långt utsträckt skyddslagstiftning som den af motionärerna föreslagna skulle i allt fall icke uppbäras af det allmänna rättsmedvetandet.

Hvad sålunda först angår framställningen derom, att djur i allmänhet skulle göras till föremål för straffrättsligt skydd, torde det vara otvifvelaktigt, att en bestämmelse i sådant afseende, hvilken skulle omfatta jemväl den lägre stående, med hänsyn till fysisk utbildning och känslolif svagt utrustade djurverlden, komme att stå i bestämd strid mot gängse föreställningar. Att någon inskränkning i detta hänseende är erforderlig, synes utskottet uppenbart. Utskottet håller ock före, att det i lagen nu förefintliga uttrycket »egna eller andras kreatur» på ett ganska nöjaktigt sätt angifver de djur, för hvilka lagligt skydd är erforderligt och bör ifrågakomma. Såsom förut blifvit af lagutskottet vid behandling af hithörande ämnen framhållet, lärar nemligen ordet »kreatur» icke böra tolkas så begränsadt, att dermed skulle förstås blott s. k. husdjur, utan detsamma innebär enligt utskottets åsigt endast, att det djur, mot hvilket misshandeln föröfvas, skall vara ett husdjur eller dermed likartadt djur. Orden »egna eller andras» lära icke heller förorsaka någon obehörig inskränkning, då de torde afse äfven sådana vilda djur, som fångade eller tända någon tid tillhört en person, och domstolarne i allmänhet jemväl vid tolkning af stadgandet ansett, att en person, som fångat ett vildt eller satt sig i besittning af ett herrelöst djur, i och med fångandet eller besittningstagandet varit att betrakta såsom blifven egare af djuret och alltså kunnat straffas äfven för sådan grym behandling af detsamma, som egt rum omedelbart derefter. Utaf de djur, hvilka skäligen kunna omfattas af lagstiftningen i ämnet, torde sålunda redan enligt gällande bestämmelser inga andra böra anses vara från straffrättsligt skydd uteslutna än de vilda djur af en viss högre utveckling, hvilka ännu åtnjuta sin frihet. Dessa djur kunna emellertid helt naturligt endast i sällsynta fall blifva utsatta för djurplågeri, då det nemligen icke gerna torde kunna ifrågasättas att under detta begrepp hänföra det större eller mindre lidande, som jagt och fiske, på sedvanligt sätt bedrifna, för djuren medföra.

Vidkommande derefter förslaget, att orden »uppenbar grymhet» måtte utbytas mot ordet »misshandel», skulle en sådan lagändring enligt utskottets förmenande från flere synpunkter vara olämplig. En viss hårdhet mot djuren är mången gång förbunden jemväl med sådant användande af desamma, hvilket måste erkännas såsom fullt lofligt och berättigadt, och det lärar därför icke kunna förordas att gifva ifrågavarande stadgande en affattning, genom hvilken straffhotet skulle kunna anses vara utsträckt till hvarje behandlingssätt, som för djuren medförde lidande.

Till hvilka svarigheter och hvilket godtycke en sådan bestämmelse i tillämpningen måste föranleda, torde vara alltför uppenbart att behöfva här närmare angifvas. Den nuvarande beskrifningen å brottsbegreppet innehåller härutinnan en lämplig och nödig begränsning, hvilken, på samma gång den utesluter ett alltför ensidigt tillgodoseende af djurskyddsintresset, dock medgifver ådömande af straff i de fall, der enligt gällande uppfattning och föreliggande förhållanden sådan påföljd bör förekomma. Med den tolkning af förevarande lagrum, hvilken i praxis utbildat sig, torde det numera få anses gifvet att detsamma är tillämpligt ej blott på de gröfsta fallen af djurplågeri,, då någon plågar endast för det nöje, som beredes honom genom det plågade offrets smärta, utan äfven på hvarje annat rätt och hänsynslöst plågande af beskaffenhet att fördömas af den sunda naturliga sedlighetskänslan. Den i lagen uppställda förutsättningen, att grymheten skall vara uppenbar, torde äfven vara välbetänkt såsom ett uttryck derför, att strafftillämpningen bör så mycket som möjligt frigöras från individuel uppfattning och ställas i beroende af hvad det allmänna rättsmedvetandet kräver. Ett lofligt begagnande af djurens arbetskraft eller nödvändigt agande af desamma kan stundom för allt för känsliga sinnen framstå såsom djurplågeri, men bör naturligtvis i allt fall icke medföra någon straffpåföljd.

Mot motionärernas hemställan i sistberörda hänseende torde äfven kunna erinras, att uttrycket »misshandel», såsom egentligen afseende ett positivt handlande, möjligen skulle kunna föranleda tvekan derom, huruvida djurplågeri i annan, mer negativ form vore straffbart. Eu sådan begränsning, hvilken ginge utöfver hvad för närvarande gäller, lär emellertid icke vara af motionärerna åsyftad och ej heller skäligen kunna förordas.

Utskottet, som alltså icke kan tillstyrka bifall till det af motionärerna framlagda lagförslag, vill tillika, i öfverensstämmelse med hvad af tidigare års lagutskott i sådant afseende yttrats, uttala sin tvekan, huruvida rättelse af ännu rådande missförhållanden i afseende å djurens behandling bör sökas genom straffrättsliga åtgärder. Det rigtiga och till målet bäst ledande medlet synes utskottet vara att i samband med stigande upplysning och bildning söka hos allmänheten framkalla medkänsla för djuren samt ogillande af onödig hårdhet mot desamma. Det af motionärerna omförmälda cirkuläret torde alltså hafva varit ett steg i den rätta riktningen, och likaså hafva djurskyddsföreningarne härutinnan i många fall utöfvat en förtjenstfull verksamhet. Oförnekligen har också

en stor och alltjemt fortgående förbättring i fråga om djurens behandling hos oss egt rum. I den mån denna utveckling kan leda derhän, att en utvidgning af det nuvarande området för begreppet straffbart djurplågeri kommer att uppbäras af det allmänna rättsmedvetandet, torde en förändring af gällande bestämmelser i detta ämne vara behöflig och lämplig samt utan svårighet kunna åvägabringas, men derförutan lär en sådan lagändring hvarken kunna teoretiskt försvaras eller, praktiskt sedt, blifva af någon väsentligare inverkan för det åsyftade ändamålets vinnande.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 februari 1902.

På lagutskottets vägnar.

CARL B. HASSEIROT.

Reservation

af herr *Lindhagen*, med hvilken herrar *Zetterstrand* och *Gussing* instämt:

»Det straffrättsliga begreppet djurplågeri har i gällande lag samma affattning, som i förordningen den 21 december 1857 angående ansvar för misshandel af djur. Denna förordning tillkom på förslag af samma års riksdag, hos hvilken flere framställningar i ämnet egt rum. I dessa ifrågasattes såsom föremål för lagstiftningen »husdjur», »eget eller annan tillhörigt husdjur» eller blott »djur». Lagutskottet yttrade om sitt förslag, hvilket äfven blef Riksdagens, följande: »Detsamma afser såväl egna som andras kreatur d. v. s. alla de djur, som man i hemmet vårdar. De kunna benämnas hus- eller hemdjur och på så sätt har utskottet sökt medla mellan de väckta förslagen i denna del.»

Häraf framgår såhunda, att de vilda djuren skyddas af lagen endast när de infångats och vårdas såsom hemdjur. Ett infångande af ett vildt djur för annat ändamål såsom för att blott pina detsamma ställer detta djur utan skydd mot uppenbart grym behandling.

Det bör emellertid ej kunna ifrågasättas annat, än att det allmänna rättsmedvetandet ogillar en dylik behandling äfven när den drabbar ett vildt djur. Vid sådant förhållande föreligger följaktligen en lucka i strafflagens ifrågavarande bestämmelse.

Hvad åter angår de förmenade praktiska svårigheterna för straffskyddets utsträckning till vilda djur, äro dessa svårigheter i stort sedt hvarken större eller mindre än dem, som uppstå vid lagens tillämpning på hemdjuren. Det måste i båda händelserna ställa sig så, att lagen vinner tillämpning endast i de fall, der någon enligt den allmänna meningen i orten uppenbart öfverskrider måttet af hvad man der i allmänhet tillåter sig mot djuren. Vid detta afgörande måste därför äfven tillbörlig hänsyn tagas till den allmänna meningen om de högre och lägre djurslagens olika ställning till denna fråga.

Utskottet framhåller, att i detta ämne ligger företrädesvis vikt på en stigande upplysning och mindre på straffrättsliga åtgärder. Detta är dock en sanning, som eger motsvarande tillämpning på alla områden, der strafflagen ingriper. Och då utskottet tillägger, att af förstnämnda anledning en stor och alltjemt fortgående förbättring i djurens behandling hos oss egt rum, är detta derföre blott en ytterligare anledning att äfven i förevarande fall tillämpa den allmänna rättsgrundsatsen, att strafflagens föreskrifter böra hålla jemna steg med det allmänna rättsmedvetandets utveckling.

På grund häraf får jag föreslå, att Riksdagen ville för sin del antaga följande ändrade lydelse af 18 kap. 16 § strafflagen:

'Visar någon i behandling af *djur* uppenbar grymhet; straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas'.»

Herrar Sörensson, Leman och Redelius hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.